

YTTRANDE
2011-06-21
Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Fö2011/613/MFU

Betänkandet SOU 2011:36 av Försvarsstrukturutredningen: Forskning och utveckling samt försvarslogistik - i det reformerade försvaret

Branschföreningen Säkerhets- och försvarsföretagen, SOFF, vill anföra följande allmänna och särskilda ställningstaganden till sådant som, direkt eller indirekt, har relevans för näringslivet i branschen. Ståndpunkterna redovisas, i förekommande fall, under berörd kapitelrubrik, skrivna i kursiv och åtföljda av en kort motivering:

Sammanfattning

SOFF

- finner att utredningen presenterat ett omfattande och, i många stycken, väl genomarbetat och realistiskt betänkande*
- anser att det är värdefullt att en betydande del av den svenska försvarsstrukturen ges en samlad beskrivning, analys och bedömning, tillsammans med förslag till förbättringsinitiativ*
- bedömer att det, utöver vad som föreslås i betänkandet, finns ytterligare potential att effektivisera försörjningsfunktionerna och göra besparingar*
- understryker att en stark kundfunktion inom förvaret är till gagn både för staten och dess leverantörer*
- har den bestämda uppfattningen att Sverige, inom vissa områden, kan utveckla förvarsmateriel till lägre kostnad under livslängden, än de alternativ som finns på marknaden*
- avstyrker starkt utredningens förslag om fortsatta nedskärningar av försvarssektorns anslag för forskning och utveckling, FoU; det bör inte ske utan en ingående analys i ett helhetsperspektiv*
- delar i huvudsak utredningens i avsnitt 4.2 redovisade analys av FoU, och dess betydelse för försvarsmakten och finner därför att den besparing på en miljard kronor föreslås i avsnitt 12.5 är mycket anmärkningsvärd och riskabel*
- anser att utredningen, i analys och förslag, inte i tillräcklig grad beaktat att en stor del av den kunskap, som ligger till grund för FoU, finns i industrin*
- anser att tillgängliga FoU-resurser bör koncentreras till sådana definierade områden där Sverige har förutsättningar att vara starkt*
- bedömer att bättre effekt av nuvarande FoU-medel kan vinnas*
- stödjer förslaget om inrättandet av ett råd för förvars och säkerhetsforskning*
- stödjer betänkandets förslag om inrättande av en särskild anslagspost för långsiktig forskning och utveckling men bedömer att ett större anslag krävs om avsedd effekt skall nås*

- betonar att staten inte kan släppa finansieringsansvaret för Totalförvärets forskningsinstituts verksamhet inom försvarsområdet
- förordar betänkandets förslag om en sammanhållen materiel- och logistikförsörjning
- instämmer i betydelsen av att statens beställarfunktion ges möjlighet till beställningar på högre systemnivåer
- biträder förslaget om en utvecklad inriktning mot strategiska förmåge-, funktions- och tillgänglighetskrav samt införande av en försvarslogistikplan
- rekommenderar starkt, att en övergripande strategi för försvarslogistiken utvecklas
- biträder utredningens förslag om en utvecklad och förstärkt samverkan mellan staten och privata marknadsaktörer
- delar uppfattningen att konkurrensutsättning av verksamhet främjar effektivitet och rationalitet; utkontraktering, med längre tillgänglighetsåtagande, av offentlig verksamhet leder i de flesta fall till kostnadsbesparingar
- delar uppfattningen att delar av dagens strategi för Offentlig Privat Samverkan, OPS, bör inarbetas i en sådan logistikstrategi
- välkomnar en översyn av metodiken för att underlätta skapande av olika former av OPS-lösningar
- biträder utredningens förslag att OPS-prövningarna i större utsträckning görs med hjälp av externa (tredje part) aktörer och utifrån ett strikt kostnads- och effektivitetsperspektiv
- vill understryka vikten av att nu planerade och påbörjade OPS-projekt fullföljs i enlighet med redan fastställda planer
- är starkt positiv till att ett informationsforum, för att utveckla dialog och information mellan staten och privata aktörer, skapas; detta forum liksom föreslaget om ett FoU-råd kan, i perspektiv av kraven på försörjningstrygghet, skapa en miljö av framtida effektiv dialog mellan stat och industri inom försörjningsområdet
- stödjer utredningens förslag om en påskyndad prövning av gränssnittet mellan staten och privata aktörer
- biträder utredningens uppfattning att trygghet i materielförsörjningen har stor säkerhetspolitisk betydelse; försörjningstryggheten säkerställs av fördjupad dialog mellan Försvarsmakten och industrin, tillsammans med adekvata avtalsmodeller
- delar uppfattningen att monopolliknade situationer inte behöver innebära en sämre kommersiell situation för staten
- är positiv till föreslagna åtgärder för att minska nackdelarna med överprövning av domstol i samband med upphandlingar på försvars- och säkerhetsområdet
- biträder utredningens uppfattning att vissa roller och ansvarsgränser i dagens logistikstruktur, upplevs som överlappande och delvis försvårande för materiel- och logistikverksamheten
- är, genom sina medlemsföretag, villig att stödja de förändringar av försvarslogistikens struktur som utredningen föreslår och förordar att staten tidigt arrangerar former för partnerskap

- delar inte utredningens uppfattning om hur en ny struktur för försvarslogistik skall realiseras, utan anser att staten bör undvika att verkställa betänkandets förslag; framför allt det stegvisa genomförande av förändringar som föreslås

- anser att avtalsmodeller, som på ett ändamålsenligt sätt hanterar och begränsar risktagningen i privata aktörers utmaningsprojekt, går att finna

- konstaterar att det finns ett möjligt samband mellan industriell försvarslogistik och försvarets personalförsörjning inom det tekniska området, samt lämnar förslag till en lösning.

Utgångspunkter

Säkerhets- och försvarsföretagen, SOFF, organiserar merparten av det i Sverige verksamma näringslivet inom samhällsäkerhets- och försvarssektorn. Företagen är i flertalet fall en del av förvarets materiel- och logistikförsörjning. Förändringar i statens utformning av kundfunktionen för denna försörjning liksom ändrad rollfördelning mellan stat och industri har därför stor betydelse för organisationens medlemmar. SOFF kommenterar fokuserar på försörjningens olika faser samt på möjligheterna att dra nytta av industrin inom alla dessa faser.

Allmänna ståndpunkter

SOFF finner att utredningen presenterat ett i många stycken väl genomarbetat betänkande med ett, totalt sett, realistiskt besparingsförslag.

SOFF anser att det är värdefullt att hela denna del av den svenska försvarsstrukturen ges en samlad beskrivning, analys och bedömning med förslag till initiativ.

SOFF bedömer att det finns ytterligare potential att effektivisera försörjningsfunktionerna och göra besparingar, utöver det som föreslås i betänkandet.

SOFF understryker att en stark kundfunktion inom försvaret är till gagn både för staten och för dess leverantörer.

Det försörjningsområde som betänkandet behandlar har stor ekonomisk omfattning och många komplexa beroenden. Försvarets materiel- och logistikförsörjning skall utgöra ett effektivt stöd för uppbyggnad och utnyttjande av försvarets förmågor. Kraven på dessa har förändrats mycket sedan det kalla kriget, liksom på stödområdet, som sådant.

Det fordras ingående kunskaper för att formulera en heltäckande analys av försörjningsområdets förutsättningar och de krav det skall motsvara. Betänkandet redovisar analyser som beskriver de många ofta invecklade sambanden på ett initierat sätt.

SOFFs remissyttrande utgår från att utredningens mål är att åstadkomma betydande besparingar genom effektiviseringar och rationaliseringar, men utan oavsiktliga ambitionssänkningar. SOFF anser med erfarenhet från medlemsföretagen och andra länder att sparanden, utöver de föreslagna, kan göras med ett utökad utnyttjande av industrilösningar.

SOFF tar inte ställning till rollfördelningen inom försvarsstrukturen men vill betona betydelsen av en stark och kompetent, teknisk och kommersiell, statlig funktion med mandat att företräda staten mot industrin.

Yttrande relaterat till kapitel och avsnitt

Kapitel 4, Forsknings- och utvecklingsverksamheten i dag

Kapitel 12, Den framtida forsknings- och utvecklingsverksamheten

SOFF har den bestämda uppfattningen att Sverige inom vissa områden kan utveckla försvarsmateriel till lägre kostnad, under livslängden, än de alternativ som finns på marknaden.

SOFF avstyrker starkt utredningens förslag om fortsatta nedskärningar av FoU-anslag; särskilt utan en ingående analys i ett helhetsperspektiv.

Sverige har under efterkrigstiden i stor utsträckning bedrivit egen utveckling av försvarsmateriel väl anpassat till Försvarsmaktens behov. Fleratlet av dessa utvecklingsprojekt har visat sig vara kostnadseffektiva vid internationella jämförelser; det gäller kostnader för såväl anskaffning som drift. Försvarets påtagligt förändrade behov av förmågor och den ökade internationaliseringen inom försörjningsområdet har lett till att staten kraftigt minskat investeringarna i forskning och utveckling på försvarsmaterielområdet. Det är en rimlig konsekvens av de nya förutsättningarna. Svensk försvarsindustri har dock visat sin konkurrenskraft i denna förändrade marknadssituation och exportandelen har ökat avsevärt.

Dagens marknadsutveckling innebär emellertid att industrin inte själv kan ta risken och bära kostnaden för långsiktig forskning och utveckling. De produkter som erbjuds på den internationella marknaden är så gott som uteslutande utvecklade med stöd av forskningsinvesteringar som gjorts av produkternas första kunder och/eller leverantörernas hemländer. Tillgången till och hanteringen av FoU-resurser, är av avgörande betydelse för industrin konkurrens- och överlevnadsförmåga. Utredningens förslag, att fortsätta med nedskärningar utan en ingående analys av konsekvenserna utifrån en helhetssyn, medför en risk att det som synes vara besparingar i själva verket kan komma att innebära kostnadsökningar för försvaret.

SOFF delar i huvudsak utredningens, i avsnitt 4.2 redovisade, analys av forskning och utveckling, FoU, och dess betydelse för försvarsmakten och finner därför att den besparing på en miljard kronor som föreslås i avsnitt 12.5 är mycket anmärkningsvärt och riskabel.

SOFF anser att utredningen, i analys och förslag, inte tillräckligt beaktat att en stor del av den kunskap, som ligger till grund för FoU, finns i industrin.

Utredningens argumentering synes motsägande; utredningen pekar på de risker som en stor nedskärning av FoU-resurserna medför men föreslår ändå besparingar. Försvarsteknologin i Sverige kan fortfarande dra nytta av FoU-investeringar gjorda på 90-talet. Effekterna av de föreslagna sparkraven kommer att bli tydliga först om 5-15 år. Det tar lång tid att bygga upp ny kunskap – särskilt i nya verksamhetsområden. Det är därför olyckligt att avveckla kunskap i förtid. Den argumentering som betänkanudet återger pekar snarare på ett behov att återställa FoU-satsningen till 2008 års nivå.

Betänkanudet pekar i första hand på värdet av kunskap inom försvarsmyndighetssfären, d.v.s. Försvarsmakten, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut. Faktum är att en stor del av kunskapen endast finns i industrin.

Försvarets materiel och logistikförsörjning är komplex och av stor ekonomisk omfattning. Utredningen har också, mycket riktigt, identifierat behovet av och förordar utvecklingen av en total strategi för försvarslogistiken. Redan nuvarande strategier visar på de många, ofta långsiktiga, beroenden, samt alternativa tillvägagångssätt, som påverkar försörjningens effektivitet och säkerhet. Säkerhetslösningar med ömsesidiga materiella beroenden och internationella samarbeten förutsätter i de flesta fall att deltagande nationer, dels har internationellt gångbar kompetens, dels avsätter medel för de investeringar som samarbetet

förutsätter. Den i Sverige verksamma försvarsindustrin utgör härvid en nödvändig komponent i landets säkerhetslösning.

En nedskärning av FoU-finansieringen, av den betydande storlek, som föreslås i betänkandet, kommer således även att försvåra internationella samarbeten. Möjligheten att samarbeta med, nödvändig, kostnadsdelning och att få inflytande över framtida materielsystem minskar därmed avsevärt.

SOFF anser att tillgängliga FoU-resurser bör koncentreras till sådana definierade områden där Sverige har förutsättningar att vara starkt.

Utredningen uttalar att ingen forsknings- eller utvecklingsverksamhet bör avvecklas. En rad områden riskerar, på den föreslagna anslagsnivån, att då bli underkritiska. Att upprätthålla kompetens på några områden är att föredra framför en medioker standard på många.

Utredningen säger att Förvarsmakten i utökad grad bör dra nytta av civil forskning. Den forskning som bedrivs i universitet och högskolor är dock till stor del forskarstyrd – med stöd av Vetenskapsrådet etc. Endast en liten del är behovsstyrd, genom förmedling av, exempelvis, Vinnova. Industrins erfarenheter är att Förvarsmaktens behov prioriteras lågt. Undantag finns, om än av liten omfattning. Ett sådant, där civil och militärforskning fungerat någorlunda väl, är det Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP. Det bör dock noteras att civil forskning på området minskat de senaste åren, sedan det Flygtekniska utvecklings- och demonstratorprogrammet, FLUD, avvecklats.

SOFF bedömer att bättre effekt av nuvarande FoU-medel kan vinnas.

SOFF stödjer förslaget om inrättandet av ett råd för förvars och säkerhetsforskning.

Tydligare fokusering och bättre koordinering av de insatser på FoU som nu görs av stat och industri kan ge bättre sammanlagt resursutnyttjande och högre verkan. Det gäller inte bara Totalförsvarets forskningsinstitut; det förtjänar att noteras att industrins satsningar är i samma storleksordning som statens. Ett råd för förvars och säkerhetsforskning, med undergrupper, skulle kunna utgöra det verktyg för helhetssyn, långsiktighet och koordinering som industrin efterlyser. SOFF utgår från att industrin inbjuds att delta i detta.

SOFF stödjer betänkandets förslag om inrättande av en särskild anslagspost för långsiktig forskning och utveckling men förordar en utökning.

SOFF delar utredningens observation att Förvarsmakten i ökad utsträckning fokuserar sina FoU-satsningar på verksamheter som levererar i ett kort perspektiv med den risk detta medför att tappa den långsiktiga dimensionen. Den föreslagna nya anslagsinriktningen är därför mycket positiv. Anslagstaket, 37 miljoner kronor, är dock allför lågt för att ge effekt. En så begränsad insats kommer inte att kunna sätta några tydligare spår i förvarets förmåga.

Kapitel 13, Forskning och utveckling – framtida struktur

SOFF betonar att staten inte kan släppa finansieringsansvaret för Totalförvarets forskningsinstituts verksamhet inom försvarsområdet.

SOFF kan inte bedöma om det finns fördelar med en bolagisering av Totalförvarets forskningsinstitut eller om det finns samordningsvinster att göra om institutet förs samman med övriga tekniska forskningsinstitut. Det är dock SOFF bestämda uppfattning att staten, som nu (via Förvarsmakten) står för 90% av beställningsvolymen, skall ta ett fortsatt finansieringsansvar. Industrin kan inte bära någon ökad andel av finansieringen.

Kapitel 14, En sammanhållen försvarslogistik

Avsnitt 14.1 En sammanhållen försvarslogistik

SOFF förordar betänkandets förslag om en sammanhållen materiel- och logistikförsörjning.

SOFF instämmer i betydelsen av att statens beställarfunktion ges möjlighet till beställningar på högre systemnivåer.

Utredningens förslag är materieltekniskt riktigt och ger långsiktiga fördelar. Viktiga egenskaper för materielsystemens tillgänglighet och kostnader under driftfasen bestäms vid materielens utveckling och sådana egenskaper kan inte, utan stora kostnader, ändras senare i livscykeln. Däremot kan man tillgodogöra sig erfarenheter, under systemets drifttid, som ger värdefulla kunskaper för modifieringar och framtida materielutveckling. Detta är ett starkt motiv för en integrerad materieförsörjning med fokus på effektivitet inom ramen för en helhetssyn under materielens hela livslängd.

Avsnitt 14.2, Styrning

SOFF biträder förslaget om en utvecklad inriktning mot strategiska förmåge-, funktions- och tillgänglighetskrav samt införande av en försvarslogistikplan.

SOFF rekommenderar starkt utvecklingen av en övergripande strategi för försvarslogistiken.

SOFF delar uppfattningen att delar av dagens strategi för Offentlig Privat Samverkan, OPS, bör inarbetas i en sådan logistikstrategi

De föreslagna åtgärderna kan bedömas bidra till en bättre samlad bild av anskaffningsförutsättningar för varor och tjänster, samt totala livscykelkostnader. Detta ökar förutsägbarheten och är gynnsamt för både stat och leverantörer.

Avsnitt 14.3 Förändrade gränssnitt mellan staten och privata aktörer

SOFF biträder utredningens förslag om utvecklad och förstärkt samverkan mellan staten och privata marknadsaktörer.

SOFF delar uppfattningen att konkurrensutsättning av verksamhet främjar effektivitet och rationalitet. Utkontraktering med längre tillgänglighetsåtagande av offentlig verksamhet leder i de flesta fall till kostnadsbesparingar.

Mer omfattande och längre tillgänglighetsåtaganden, inom materiel- och logistikområdena, bör kunna gagna både stat och industri. En inriktning mot ökad användning av OPS-lösningar har deklarerats under lång tid både av Regeringen och av Försvarsmaktens ledning. Utfallet har dock hittills varit begränsat.

SOFF är starkt positiv till att ett informationsforum, i syfte att utveckla dialog och information mellan staten och privata aktörer, skapas.

Ett effektivare informationsutbyte mellan parterna är positivt och bidrar till att en säkrare grund för inriktningen av ansträngningarna, hos både stat och industri, formas.

SOFF stödjer utredningens förslag om en påskyndad prövning av gränssnittet mellan staten och privata aktörer.

SOFF välkomnar en översyn av metodiken för att underlätta skapande av olika former av OPS-lösningar.

Det kan bedömas finnas möjlighet till avsevärda besparingar genom konsolidering av resurser och effektivitetshöjningar och genom att upphandlingar görs enligt en mer samordnad strategi. SOFF medlemsföretag är beredda att stödja myndigheterna i ett sådant omfattande förändringsarbete.

Avsnitt 14. 4 Försörjningstrygghet

SOFF biträder utredningens uppfattning att trygghet i materieförsörjningen har stor säkerhetspolitisk betydelse. Försörjningstryggheten säkerställs av fördjupad dialog mellan Försvarmakten och industrin och av adekvata avtalsmodeller.

SOFF delar uppfattningen att monopolliknade situationer inte behöver innebära en sämre kommersiell situation för staten.

Garanterad försörjningstrygghet vid internationella insatser utgör en viktig del av en rationell materieförsörjning. Statens möjlighet till uthållig försörjningstrygghet, möjlighet till återtagning och optimering av svenska intressen, är av stor vikt och SOFF välkomnar en fördjupad dialog om dessa frågor. Strävan bör vara att etablera långsiktiga partnerskap, i ett förtroendesystem, där båda parter är delaktiga i att säkra överenskomna leveranser. Transparenta avtalsmodeller, som är omförhandlingsbara med möjlighet till ömsesidiga incitament, kan medverka till detta.

Ett starkt temporärt beroende av en leverantör bör inte påverka statens kommersiella läge. De berörda privata aktörerna har ett betydande och grundläggande beroendeförhållande till svenska staten. Förvarets materielverk har dessutom under lång tid haft en situation med, huvudsakligen, monopolleverantörer och har kompetens och metoder för att säkerställa en god affärsmässighet.

Kapitel 15, Upphandling av försvarslogistik m.m.

Avsnitt 15.7 Överprövning av domstol

SOFF är positiv till föreslagna åtgärder.

Detta är i första hand en fråga för staten, men det kan påpekas att ett alltför stort utnyttjande av överprövningsmöjligheter medför olägenheter för offererande företag genom förskjutning av tidsplaner, merkostnader för offertarbete och andra indirekta effekter.

Kapitel 16, Försvarslogistik - ny struktur

SOFF biträder utredningens uppfattning att vissa roller och ansvarsgränser idag upplevs vara överlappande och delvis försvårande för materiel- och logistikverksamheten.

SOFF och dess medlemsföretag är villiga att stödja de förändringar som utredningen föreslår och förordar att staten tidigt arrangerar former för partnerskap.

En tydligare ansvarsstruktur kan även komma att underlätta samarbetet mellan staten och privata aktörer. En förändring mot en tydligare beställar- och utförarmodell kan vara ett steg i den riktningen. Produktion och konsumtion/användning kräver, som utredningen konstaterar, specifika och olika kompetenser, som utvecklas bäst i egna och väl anpassade miljöer.

Genomförande av utredningens förslag, inom den samlade försvarslogistiken, kommer att ställa krav på omfattande samverkan både inom försvaret och mellan försvaret och industrin. En väl etablerad genomförandeorganisation och en tidig involvering av berörda företag, i processerna, bör ge de bästa förutsättningarna för snabba och säkra resultat.

Avsnitt 16. 2 Kraven på ny struktur för försvarslogistiken
(Framst stycket: "Tillvaratagande av marknadens möjligheter")

Avsnitt 16.10.3 Stegvis genomförande

SOFF delar inte utredningens uppfattning, sådan den redovisas i rubricerade avsnitt, utan anser att staten bör undvika att genomföra utredningens förslag på det sätt som där föreslås.

Lösningar, som syftar till ett ökat industriellt deltagande, bör behandlas och påbörjas tidigt i en strukturell förändringsprocess och inte först som steg tre i en ordningsföljd. SOFF anser att det är mindre lämpligt att börja med att genomföra omfattande verksamhetsövergångar och först därefter genomföra rationaliseringar och effektiviseringar. Denna tågordning kan bedömas ta längre tid, påverka produktiviteten menligt, samt skapa oro hos berörd personal. Det kan innebära risker för att en del av förändringarna avstannar. Tillvägagångssättet riskerar också att ett möjligt besparingsutfall senareläggs. Risker, för att en presumtiv konsolidering, med industrins resurser och system, inte helt kan tas tillvara, ökar också.

Om slutmålet är definierat bör genomförandet från början riktas mot detta mål och åtgärderna i första hand, genomföras i parallella processer.

Avsnitt 16.9 Nya verksamhetsformer, OPS och utvecklad industrisamverkan

SOFF vill understryka vikten av att nu planerade och påbörjade OPS-projekt fullföljs i enlighet med redan fastställda planer.

SOFF biträder utredningens förslag att OPS-prövningarna i större utsträckning görs med hjälp av externa (tredje parts-) aktörer och utifrån ett strikt kostnads- och effektivitetsperspektiv.

Att planerade och påbörjade projekt fullföljs, så snart som möjligt, har stor betydelse, dels för att förväntade besparingar skall kunna hämtas hem, dels för att en gemensam erfarenhetsbas, av förändrade gränssnitt mellan stat och ekonomiska aktörer, skall kunna byggas.

SOFF vill framhålla det stora engagemang, som industrin visat i pågående OPS-projekt. Försvarsmakten har erhållit värdefulla förslag till lösningar på identifierade frågor om tillgänglighet och kostnadseffektivitet inom försvarslogistiken.

SOFF anser att det vore mycket olyckligt om i de i Kapitel 16 föreslagna förändringarna skulle leda till senareläggningar av möjligheterna till förskjutning av gränssytor mellan stat och näringsliv, eller att påbörjade OPS-projekt än en gång skulle avbrytas.

Kapitel 19 Besparingsförslag m.m. – sammanfattning

Avsnitt 19.5 Besparingar och risker

(Se även Kapitel 14; Avsnitt 14. 5 Privata aktörers utmaningsprojekt)

SOFF har den bestämda uppfattningen att ytterligare besparingar inom försvarets stödverksamhet går att uppnå, utöver de besparingar som kvantifieras i ovan nämnda avsnitt.

SOFF anser att avtalsmodeller som på ett ändamålsenligt sätt hanterar och begränsar risktagningen går att finna.

Försvarets stödverksamhet, i egen regi, är av stor omfattning. SOFF anser att ytterligare besparingar kan göras utan att försvarets kärnverksamhet påverkas negativt. Betänkandet redovisar en högre genomföranderisk, för utmaningsprojekt, än för de övriga besparingsområdena. Utredningen kommenterar att denna risk, till viss del, kan minskas beroende på hur projekten genomförs och avtalen utformas. Erfarenheter från andra, genomförda, OPS-projekt i Sverige och internationellt, gör att det kan ifrågasättas om inte utredningen överskattar risknivån. En rimlig riskvärdering, om den görs i början av ett projekt i samverkan mellan avtalsparterna, leder oftast till att riskerna kan kontrolleras och begränsas.

SOFF fristående förslag:

Samverkan beträffande personalförsörjning inom logistikområdet

Frågor rörande försvarets personalförsörjning ligger utanför direktiven för utredningens uppdrag. Det finns ändå skäl för SOFF att här lyfta fram några förslag. I många sammanhang framhålls att en av Försvarmaktens största utmaningar i närtid är att lyckas med övergången till ett nytt personalförsörjningssystem. SOFF anser att betydande synergier kan erhållas med en till viss del samordnad personalförsörjning inom det tekniska området. Dessutom kan försörjningstryggheten, som behandlas i Kapitel 14; Avsnitt 14.4, stärkas om svensk industri inom vissa områden får möjlighet att arbeta i en nära samverkan med Försvarmakten. Detta skulle möjliggöra kompetensöverföring och kompetensbreddning i båda riktningarna och ett totalt sett betydligt effektivare utnyttjande av personalen.

Ett framtida personalsamarbete skulle bland annat kunna omfatta följande delområden

1. Industrin "tillhandahåller" och kompetensutvecklar **tidvis** tjänstgörande teknisk personal att ingå i insatsorganisationen
2. Industrin samverkar i rekrytering och utvecklingsplanering av **tidvis** tjänstgörande teknisk personal
3. Industrin erbjuder praktiktjänstgöring för **kontinuerligt** tjänstgörande personal, officerare och specialister
  - ger möjlighet till kompetensförstärkning mellan insatserna
  - undviker uppbyggnad av "unika förbandsresurser"

SOFF är berett att stödja en samverkansmodell enligt ovan. Den kommer att underlättas om industrin, i större utsträckning än i dag, engageras i OPS-projekt. Ett leveransåtagande kan då vara att även biträda Försvarmakten, för att finna och säkerställa kostnadseffektiva personalförsörjningslösningar, inom aktuellt teknikområde.

SOFF avslutande kommentar

Länder har olika prioriteringar i utformningen och omfattningen av sina försvarsförmågor. Ett genomgående synsätt är emellertid att landets försvarsindustri är en del av försörjningssystemet och att denna industri direkt bidrar till den nationella säkerheten och till den militära förmågan. Den i Sverige verksamma försvarsindustrin har genomgått stora förändringar under de senaste två decennierna men SOFF anser med bestämdhet att denna industri även fortsättningsvis utgör en viktig komponent i den svenska säkerhets- och försvarspolitiken. Detta synsätt har här legat till grund för SOFF ställningstagande till försvarsstrukturutredningen liksom till tidigare utredningar och förslag inom försvarets stödområden.

Det är SOFF förhoppning att ett införande av en samlad försvarslogistik skall bidra till ett framtida effektivt samspel mellan staten och näringslivet till gagn för båda parterna.